

§ 79

Inriktning avseende Uppsala kommuns agerande med anledning av kriget i Ukraina

KSN-2022-00704

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att överlämna ärendet till kommunstyrelsen utan eget ställningstagande.

Sammanfattning

Uppsala kommun bevakar noga utvecklingen och följer ansvariga myndigheters anvisningar och rekommendationer gällande konsekvenser av den ryska invasionen av Ukraina. Kommunstyrelsen föreslås uppdra till kommunledningskontoret att se över eventuella nödvändiga åtgärder med mera utifrån situationens utveckling.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 7 mars 2022

Beslutsgång

Ordförande föreslår och får bifall för att arbetsutskottet ska överlämna ärendet till kommunstyrelsen utan eget ställningstagande.

Kommunledningskontoret
Tjänsteskrivelse till Kommunstyrelsen

Datum:
2022-03-09

Diarienummer:
KSN-2022-00704

Handläggare:
Ingela Hagström
Anders Fridborg

Inriktning avseende Uppsala kommuns agerande med anledning av kriget i Ukraina

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. **att** uppdra åt kommunledningskontoret att vidta nödvändiga åtgärder för att på kort sikt stärka kommunens robusthet, resiliens och redundans mot allvarliga störningar inom relevanta områden,
 - a. **att** hemställa till övriga nämnder och bolagsstyrelser att i dialog med kommunledningskontoret göra detsamma
2. **att** särskilt uppdra åt kommunledningskontoret att säkerställa att Uppsala kommun ska ha ett lager av frystorkad mat motsvarande en veckas förbrukning inom kommunens verksamheter och för brukare i extern regi,
3. **att** uppdra åt kommunledningskontoret att i samverkan med övriga förvaltningar och bolag vidta nödvändiga förberedelser för att kommunen ska ta en aktiv roll i Sveriges mottagande av ukrainska flyktingar,
4. **att** uppdra till kommunledningskontoret att i samverkan med övriga förvaltningar och bolag se över vilka affärsmässiga relationer Uppsala kommun har till aktörer i Ryssland och Belarus, om möjligt avsluta dem och ej inleda nya,
5. **att** uppdra till kommunledningskontoret att i samverkan med övriga förvaltningar och bolag se över Uppsala kommuns utbyten, samarbeten och engagemang vilka kan härledas till rysk eller belarusisk statsfinansiering, samt ej inleda nya,
6. **att** uppdra till kommunledningskontoret att se över vilka hjälpinsatser kommunen kan – inom ramen för det kommunala uppdraget – göra för att stödja Ukraina,
7. **att** uppdra till kommunledningskontoret att i samverkan med förvaltningar och bolag initiera dialog med civilsamhället avseende hur samverkan kan stärkas för Uppsalas beredskap i mottagande av ukrainska flyktingar samt samordnade hjälpinsatser för att stödja Ukraina,

8. **att** uppdra till kommunledningskontoret att förbereda för att med kort varsel kunna avropa frivilliga resursgrupper (FRG) om behov uppstår, samt
9. **att** uppdra till kommunledningskontoret att ordna ytterligare utbildnings- och övningstillfällen i kris, beredskap och totalförsvar för kommunstyrelsen utifrån rådande och nya omständigheter

Ärendet

Uppsala kommun bevakar noga utvecklingen och följer ansvariga myndigheters anvisningar och rekommendationer gällande konsekvenser av den ryska invasionen av Ukraina. Kommunstyrelsen föreslås uppdra till kommunledningskontoret att se över eventuella nödvändiga åtgärder med mera utifrån situationens utveckling.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunledningskontoret.

Föredragning

Den ryska invasionen av Ukraina har medfört att Sverige befinner sig i det allvarligaste säkerhetsläget sedan andra världskrigets utbrott. Sakkunniga bedömer att Sverige i dagsläget inte står inför något omedelbart hot eller väpnat angrepp. Dock behöver såväl Sverige som land som Uppsala kommun rusta sig inför det nya hotet och det säkerhetspolitiska läget som råder i närområdet.

Uppsala kommun bevakar noga utvecklingen och följer ansvariga myndigheters anvisningar och rekommendationer.

Kriget i Ukraina och osäkerheten kring vad som kan hända närmast väcker många frågor och även oro. I rådande läge behöver kommunen rusta upp och arbeta proaktivt med beredskap inom olika områden. Uppsala kommun har därför inrättat ett beredskapskansli för att samordna kommunens arbete. Kansliet bevakar och analyserar löpande den säkerhetspolitiska situationen, både inom den egna organisationen och i samverkan med andra aktörer. Arbetet bedrivs inom många områden. Det handlar bland annat om att samordna sig inför ett sannolikt ökat flyktingmottagande, kontinuitetsplanering, IT-säkerhet, skydd mot cyberattacker, översyn av skyddsrum, förhindra otillåten påverkan och sabotage samt att tillgängliggöra adekvat och källgranskad information för medborgare och verksamheter.

Nedan är några exempel på områden kommunen för handen arbetar med för stärkt beredskap i rådande läge:

- *Livsmedelsförsörjning* - I nuläget är myndigheternas bedömning att den säkerhetspolitiska situationen inte kommer påverka livsmedelsförsörjningen i Sverige. Kommunen har planer och beredskap för att hantera eventuella störningar eller brister i livsmedelsförsörjningen av kommunens skolor och seniorboenden. Befintliga planer aktualitetsprövas.

Frystorkade portioner har många fördelar vid en kris. Livsmedelssäkerheten är hög, hållbarheten är 25 år, det är enkelt att värma och kan snabbt distribueras i stora mängder utan utbildade kockar. Genom att frystorkade portioner kan distribueras snabbt och förtäras med enkla medel, så ger det måltidsverksamheten tid att ställa om produktion och resurser samt förmågan att

hantera stora grupper som kommer på kort tid, exempelvis flyktingar eller vid en evakuering. Även vid kontaminerat vatten eller förekomst av till exempel parasiter i dricksvattnet kan denna typ av lager med fördel användas då det är tusentals portioner som måste distribueras snabbt och säkert. Frystorkad mat kräver mindre vattenmängder per portion än storkökslagad mat.

- *Dricksvatten* - Uppsala Vatten och Avfall AB har med stöd av Uppsala kommun tagit fram en plan för nödvattenförsörjning för att minska följderna och effekterna av en allvarlig störning i dricksvattenförsörjningen. Skydd av dricksvattenförsörjningen ses över.
- *Drivmedel* - Kommunen ansvarar för att planera så att kommunens verksamheter har beredskap att hantera en situation med brist på drivmedel. Förstärkning av drivmedelsbuffert är genomförd.
- *Flyktingmottagande* - Uppsala kommun bevakar omvärldsläget och deltar i samverkanskonferenser och informationsutbyte med Migrationsverket. En samordningsgrupp inom kommunen har startats för att skapa beredskap för ett flyktingmottagande i kommunen. Om Migrationsverket bedömer att behov av stöd från kommunerna uppstår är kommunen redo att hjälpa till. Det kan till exempel handla om att kommunen bistår Migrationsverket med att iordningsställa boenden och stötta med kontaktvägar till civilsamhället. Inventering av möjliga boendeplatser har påbörjats, liksom av elevplatser i grund- och gymnasieskola tillgängliga på kort och medellång sikt. Att möta skolbehoven för de flyktingar som kommer till kommunen kommer att vara ett viktigt uppdrag.
- *IT-säkerhet (ransomware, cyberattacker, m.m.)* - Säkerhetsarbetet förstärks och planerade satsningar för att stärka Uppsala kommuns robusthet inom IT säkerhet tidigareläggs. En handlingsplan vid en ransomware-attack förbereds. För att minska risken för störningar i IT-system och kommunikationsvägar förmedlas uppmaningar till alla anställda att vara medveten om var och ens ansvar för informationssäkerhet genom bland annat säker hantering av lösenord, vara försiktig med vilka länkar man klickar på och hur man använder dator och mobiltelefon i tjänsten.

Kommunen bedriver ett löpande arbete med att utveckla och stärka sin krisberedskap och förmåga till civilt försvar. I det ingår bland annat arbete med kontinuitetshantering och kontinuitetsplaner med målet att alla kommunens samhällsviktiga verksamheter ska kunna upprätthållas vid en samhällsstörning eller allvarlig händelse. Kommunen har under de senaste åren utbildat nyckelpersoner inom organisationen i totalförsvarets grunder och regelverk samt deltar regelbundet i regionala och nationella övningar med totalförsvarsinriktning. Arbetet med kommunens krigsorganisation har pågått sedan en tid. Efter att delvis ha hämmats av pandemin är arbetet nu återupptaget vilket kommer att leda till disponibilitetskontroll och möjlig reservering av nyckelpersoner. Kommunen har även stärkt sin förmåga till säkerhetsskydd av samhällsviktiga verksamheter och etablerat en signalskyddsorganisation.

Kommunen har i dagsläget inga behov av stöd eller extra resurser i form av materiel eller personal. Detta kan dock komma att ändras. Om så sker kommer kommunen att

samarbeta med etablerade frivilligorganisationer. En ökad satsning på civilt försvar från regeringens och riksdagens sida under innevarande budgetår kommer dock att kunna användas, inte minst för att tillskapa en större redundans i vissa verksamheter.

Erfarenheter från flyktingmottagandet 2015 samt nu senast hantering av Covid-19 pandemin är tydliga exempel på att civilsamhället fyller en viktig roll i den svenska krisberedskapen och under en särskild händelse. När samhällets ordinarie resurser inte räcker till vid samhällsstörning eller kriser kan de frivilliga resurserna förstärka den offentliga beredskapens aktörer med både specialistkompetens och personella resurser. Ett sätt att samarbeta med frivilligheten är genom upprättandet av en frivillig resursgrupp (FRG). Detta koncept består av frivilliga resurser som stödjer och förstärker kommunens krishanteringsförmåga vid fredstida samhällsstörningar. FRG:s uppgift är att finnas till hands när de ordinarie resurserna inom kommunen behöver förstärkas

Mot bakgrund av detta beslutade kommunstyrelsen 8 februari 2022 att ingå överenskommelse med Civilförsvarsförbundet Uppsala avseende uppstart av frivillig resursgrupp (FRG), samt att ge kommunledningskontoret uppdraget att utveckla den frivilliga resursgruppen genom övning och utbildning.

Sveriges regering fortsätter tillsammans med EU och övriga västvärlden införa sanktioner mot Ryssland samt insatser för att stötta Ukraina. En genomlysning av kommunens inköpsenhet har inte identifierat några avtal mellan kommunen och Ryssland. I dagsläget står det dock oklart huruvida Uppsala kommun har några affärsförbindelser eller annan samverkan med Ryssland och Belarus. Detta behöver följas upp. **I en översyn behöver kommunens ansvar och befogenheter vägas in. En kommun får, enligt kommunallagen, inte agera i frågor som till exempel staten ska ha hand om.**

Stöd till Ukraina kan aktualiseras på flera sätt, såväl av det mer symboliska slaget som av direkt materiellt stöd **utifrån anvisningar i befogenhetslagen**. Kommunens möjligheter att bidra till detta behöver ses över, även om det skulle utmana rådande praxis.

Ekonomiska konsekvenser

Ansvaret för den löpande verksamheten och att hantera och vidta åtgärder ligger hos respektive nämnd och bolag. **Eventuella kostnader som uppkommer ska hanteras inom respektive nämnds och styrelses ram.**

För att säkra och klara livsmedelsförsörjningen i kommunens verksamheter vid en kris eller extraordinär händelse bedöms ett lager av frystorkad mat avseende en veckas förbrukning skapa tillräcklig redundans. Nödvändigt antal portioner för en vecka beräknas kosta ca 12,5 miljoner kronor, vilket föreslås belasta kommunstyrelsen. Kostnaden kommer att kunna spridas över mer än ett år och påverkar kommunens redovisade resultat antingen då lagret används eller då det blir inkurant (för gammalt för att användas).

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 7 mars 2022

Kommunledningskontoret

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Ola Hägglund
Ekonomidirektör och
biträdande stadsdirektör